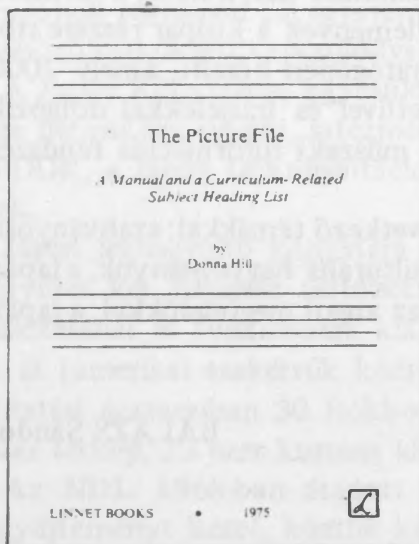

KÉPGYŰJTEMÉNY AZ AMERIKAI ISKOLAI KÖNYVTÁRAKBAN

HILL, Donna: *The Picture File. A Manual and a Curriculum-related Subject Heading List.* Hamden, Con., Linnet Books, 1975. 140 p. Illusztr. Bibliogr. 137–138.p.

A szerző ezt a hasznos kézikönyvet többéves gyakorlati tapasztalat alapján készítette el. Munkájában az a felismerés ösztönözte, hogy kevés olyan oktatási anyag van, amely értékben egyenlő lehet a képeknek oktatásban történő felhasználásával. Ezért javasolja iskolák, tanítóképzők és közművelődési könyvtárak számára ezt a kis költséggel működtethető és rendkívül hasznos szolgáltatást.

A képgyűjtemény létrehozása

A képek felhasználási lehetősége az oktatásban szinte korlátlan. Szemléletet fejlesztenek, esztétikai nevelési célokat szolgálnak és nem utolsó sorban élvezetet okoznak. A képek bármely fajtája (dia, mozgókép... stb.) felhasználható az oktatásban, de legnagyobb jelentősége a nyomtatott képnek van, mert azonnal hozzáférhető, használati lehetősége spontán, és az önnevelést szolgálja azáltal, hogy a diák addig merülhet el egy kép élvezetében, ameddig óhajt, s a számára érdektelent elvetheti.

A gyűjtemény kis költséggel megszervezhető és fenntartható.

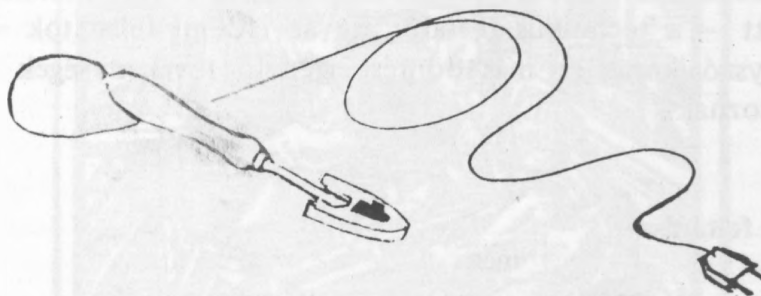
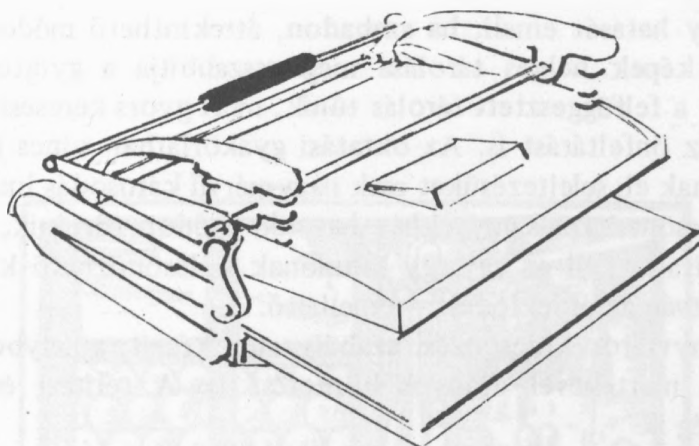
Amikor egy intézmény elhatározza a gyűjtemény felállítását, feltétlenül tervezze meg az e célra szolgáló helyet és gondoljon a terjeszkedésre is.

A szerző részletesen tárgyalja a gyűjteményhez szükséges felszerelési eszközöket, még a kívánatos polcméreteket is megadja. A képek kasírozására egy száraz montírozó eszközt javasol. Ez nem más, mint egy egyszerű, hőenergiával működő gép, melynek segítségével néhány másodperc alatt, gyűrődés nélkül felragaszthatók a képek. Raktározási célokra függeszthető akasztókkal ellátott fiókos szekrény ajánlatos. A feldolgozás idejére – ideiglenes tárolásra – lefedhető tálcák szükségesek. Állományvédelmi okokból tanácsos a képeket borítékban kölcsönözni.

A képek beszerzési forrásai

A beszerzés leggyümölcsözőbb forrásai a **p e r i o d i k u m o k**, melyekből a szükséges képek kivághatók. Régi folyóiratok felkutatása sem érdektelen, de ezeknél nagy figyelmet igényel, hogy a beszerzett példányok hibátlanok legyenek. Érdemes válogatni múzeumok, légi társaságok, különböző kereskedelmi cégek kiadványaiból, mert ezek általában jó minőségűek, rendszerint ingyenesek, vagy olcsók. A gyűjtemény gyarapítása érdekében célszerű előfizetni néhány jó képes folyóiratra, mint pl. a hazánkban is jól ismert „National Geography”.

Könyvek is lehetnek a beszerzés forrásai, elsősorban az ismeretségi kör selejtezett könyvei, illetve antikváriumokból vásárolt munkák. Számos más forrás is adódik, mint pl. nyugdíjas tanárok személyes gyűjteménye, vázlatkönyvek... stb.

Kasírozó-montirozó eszközök képgyűjteményhez

A képek kiválasztása és feldolgozása

A széleskörű gyűjtőmunka eredménye rendszerint több kép, mint amennyit a gyűjteményben el akarunk helyezni. A gyűjtemény szervezőjének itt nagyon óvatosnak kell lennie, mert a végleges választás igen nagy gondosságot igényel. Soha ne befolyásolja a gyűjtőt a teljességi igény, ha ez alacsony színvonallal jár együtt!

A tanmenetre orientált képgyűjteménynek olyannak kell lennie, hogy hatással legyen a gyerekekre. Ezt pedig csak jó technikájú, pontosan megrajzolt, élvezetes színű képekkel lehet elérni. Nem közömbös a méret sem. A túlzottan kis képek csökkentik az élvezetőséget.

A feldolgozás első lépése az azonosítás. A képről az összes releváns információt nyilván kell tartani, megjelölve a beszerzési forrást is. Az azonosításra szolgáló adatokat soha nem szabad a képek hátára feljegyezni, mert ezek az információk elvesznek a montírozás során. Célszerű öntapadó cédulákat használni erre a célra, s ezeket a cédulákat a kép alatt elhelyezni a helyrajzi szám feltüntetésével együtt.

A gyűjtemény kölcsönzése és fenntartása

A gyűjtemény hatását emeli, ha szabadon, áttekinthető módon áll a felhasználók rendelkezésére. A képek helyes tárolása meghosszabbítja a gyűjtemény élettartamát. Legalkalmasabbnak a felfüggesztett tárolás tűnik, mert gyors keresési lehetőséget biztosít és lehetővé teszi az önfeltárást is. Az oktatási gyakorlatban nincs jelentősége a képek korának. Nem avulnak el, selejtezésüket csak nagymérvű károsodás indokolja.

A képek kölcsönzése a könyvekhez hasonló módon történik, ugyancsak hasonló időtartammal. Limitálni kell az egy-egy tanulónak kölcsönözhető képek számát, de ez a kezdeti szám – látván az érdeklődést – emelhető.

Jó, ha a könyvtáros kölcsönzési szabályzatot készít, amelyben meghatározza az elvesztés, rongálás mértékével arányos büntetést is. A térítési értékben szerepeljen a feldolgozási költség is.

A képgyűjtemény fenntartásával kapcsolatos munkákat részint képesített könyvtáros, részint technikai segéderő (könyvtártechnikus) látja el. A rutinmunkák – a könyvtáros ellenőrzése mellett – a technikus teendői, de az érdemi feladatok – képek végleges kiválasztása, tárgyszóalkotás és más döntést igénylő tevékenységek – a könyvtáros munkakörébe tartoznak.

A képgyűjtemény feltárása

Mint minden gyűjtemény használata – a képgyűjteményé is – a visszakereshetőség biztonságán múlik. Jelen esetben a gyűjtemény használhatóságának a kulcsa egy jól összeállított tárgyszójegyzék. A szerző több forrást használt fel munkájában, többek között a New York Public Library képgyűjteményének kiadatlan tárgyszójegyzékét. Forrásaiból egy alapjegyzéket készített, amelyet kiegészített speciális módosításaival. Célja egy olyan tárgyszójegyzék kialakítása volt, mely alapvetően oktatási gyakorlatban kerül felhasználásra. Ezért átnézte az általános és középiskolai tankönyveket, tanári kézikönyveket, személyesen érdeklődött tanároktól, diákoktól, hogy a különböző oktatási helyzetekben hogyan szokták felhasználni a képeket. Ez a módszer azt eredményezte, hogy a jegyzékbe a gyermek fejlődésére épülő tárgyszavak kerültek be, mutatva olyan fogalmakat,

mint KÖZEL, TÁVOL, LENT... stb., érzelmeket, mint SZERETET, FÉLTÉS, DÜH, jártasságokat, mint GOMBOLÁS, és eszközökkel, mint pl. az OLLÓVAL történő bánásmódot.

A tárgyszójegyzék megalkotásában a tárgyszavak elrendezése bizonyult nehéz feladatnak. Ugy kellett dönteni, hogy a jegyzék egyszerre tegyen eleget a képek könnyű visszakeresésének és a gyűjtemény hatásos feltárásának. A tárgyszójegyzék három részből áll. Az elsőben a tárgyszavak rendeződnek A–Z-ig, a második a földrajzi mutató, a harmadik az ún. életrajzi mutató.

A könyv részletesen bemutatja a tárgyszavak, az utalások és a mutatók rendszerét.

A kiadvány függeléke a montírozásról szól. A könyv egy szöszedettel (amely a szak kifejezéseket értelmezi), majd bibliográfiával és index-szel zárul.

KISS Edit

Könyvkötő műhely a XVI. században

Rovó Aladár A BETŰ c. könyvének egy fametszete